
Inledning

Vad gör man när kriget hörs ända in i rummet där man befinner sig, när de fasor som skildras i nyheterna inte går att stänga av, och när skeenden på internationell nivå raskt påskyndar den sedan länge pågående politiska omsvängningen?

Man skickar pengar. Man försöker orientera sig i den motsägelsefulla rapporteringen om vad som händer. Men det blir också ofrånkomligt att inventera sin egen yrkeskunskap och se vad som kan komma till nytta, och vad föregångarna tidigare gjort som kan vara relevant.

Den amerikanske psykoanalytikern Michael O'Loughlin höll en föreläsning på Zoom för ukrainska kollegor, med exempel på tankar som kan ge dem inspiration i deras arbete. Med författarens tillåtelse publicerar vi denna kokbok i ursprungligt skick.

Två andra teoretiska texter i vårt nummer ansluter sig till dessa resonemang. Vamik Volkan, som har stor erfarenhet av krigshärdar, inte minst i hans eget hemland det forna Jugoslavien, nämner två oföränderliga och sammanflätade principer som en storgrupps tusen- eller miljontals medlemmar omedvetet följer: att hävda olikhet även i obetydliga skillnader, och att upprätthålla en psykologisk, snarare än fysisk, gräns mot den storgrupp som ses som en fiende. Och inifrån Ukraina gör Igor Romanov ett svep över de inre och yttre världarna på ett sätt som stämmer till djup eftertanke, med formuleringar som:

”I en värld där sanning och lögn byter plats och där smygande kaos hotar de små öarna av stabilitet, framstår en allians med den mäktigaste lögnaren, den som är en riktig *bad guy*, som det tryggaste valet.”

Historia skrivs av den som äger och utövar makt, makt i kombination av medialt dikterad ideologi, våldsapparat och ekonomiskt kapital. In i vår samtid har begreppet ”rysk modernism” varit vedertaget. Att en annan och skörare historia, men med långsiktigare verkan, skrivs av konstnärer blir uppenbart för Nina Weibull i hennes skärskådan av förutsättningarna för sant nyskapande i mötet mellan ”rysk” och ”europeisk” modernism under 1900-talets första tre decennier.

Vad som händer när en patologisk narcissist hamnar i en maktposition diskuteras och klargörs av Clarence Crafoord, medan Lene Auestad undersöker homofobins roll i dagens extremhöger. Som historisk pendang presenteras pionjären Ernst Simmel, som använde sin upptäckt att krigsneuroser kan avhjälpas med psykoanalys och gick vidare till att dels reformera psykiatrin, dels försöka förstå sig på fascismen.

En tidskrift som *Divan* har också en position som gör det möjligt att tolka konstens bidrag till förståelsen av en värld som regredierat till barbari. Vårens och sommarens utställning *Humanitet* på Sven-Harrys konstmuseum sätts in i ett 1930-talssammanhang av John Swedenmark.

Katharina Fritsch, *Rattenkönig*, del av skulpturgrupp, 1993, polyester, harts och färg, Venedig-biennalen 1999, fotograf okänd.

De två rent litterära bidragen är fyra ciseleerade dikter av Jila Mossaed och Oliver Parlands minnesskildring av tillvaron som krigsbarn. Peter Cornell bidrar med en betraktelse inspirerad av mötet med en målning vars dolda källor tycks grundade i diktens mylla.

Alla dessa försök till tänkande och ansatser till tolkande skapande belyses sedan från ett annat håll av Fredrik Benskölds essä om två

myter som spelar stor roll i samtidsmänniskans självförståelse: den urtida savannmänniskan och maskinmänniskan cyborg. Och detta nummer med temat avhumanisering landar i Johan Erikssons argumentation för att en filosofisk bestämning av vad som är en människa blir ett tomt skal om inte hänsyn tas till den ständiga närvaron eller frånvaron av "en libidinös uppladdning grundad i den personliga erotiska historien"